

Det navnløse

Piedad Bonnett

Omsett av Bente Teigen Gundersen
Forord av Hilde K. Kvalvaag

Det navnløse

Piedad Bonnett

Oversatt fra spansk av
Bente Teigen Gundersen, MNO

Forord av
Hilde K. Kvalvaag

LES BONES DONES
LATINAMERIKANSK LITTERATUR I NORGE

© Piedad Bonnett. *Lo que no tiene nombre*, 2013

© Interiørbilder: Autorretrato (2001), Autorretrato (2001), Espátula (uten dato),
og fra serien Embozalados (2007-2008), av Daniel Segura Bonnett

© Fotografi av bilder: Óscar Monsalve

Oversatt fra spansk av Bente Teigen Gundersen

Forord av Hilde K. Kvalvaag

Øversetterens kommentar av Bente Teigen Gundersen

Bokomslag og sats: Cristina Cabanellas, Estudio Clove

Papir: Munken Cream Bookwove 80 g

Trykkeri: Gutenberg Press

Første opplag, 2024

FRITT ORD

Boken er utgitt med støttet av Fritt Ord og Norsk kulturfond

Øversetter har mottatt støtte fra Det faglitterære fond

ISBN 978-82-693462-1-3

© Les Bones Dones AS, 2024

www.lesbonesdones.no

Det navnløse

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Les Bones Dones AS er enhver eksemplarframstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov eller tillatt gjennom avtale med Kopinor, Interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning, og kan straffes med bøter eller fengsel.

Til Rafael, Renata og Camila

1. DET UOPPRETTELIGE

Vi leter etter et sted å parkere og finner en ledig plass omtrent femti meter fra den gamle femetasjesbygningen som reiser seg ærverdig, men usjarmerende, nesten i enden av 84th Street, mellom 2nd og 3rd Avenue, en av de typiske, tradisjonelle New York-gatene på Upper East Side. Gatene er nesten alltid rolige selv om det er mange forretningslokaler på gateplan. Vi tar ut to svære koffertene fra bagasjerommet, de er lette fordi de er tomme. Før vi kommer til inngangsdøren, er det som om samme tanke slår oss; vi stanser og kikker opp, liksom for å beregne de fire etasjene vi må begynne å gå opp. Camila åpner inngangsdøren inn til en romslig og skyggefull hall – et sånt rom hvor hver minste lyd lager gjenklang – med trapper i granitt, de samme som vi i august i fjor syntes var uendelige da hun, Renata og jeg gikk opp og ned, ivrige og pesende, mens vi bar på all slags gjenstander. Nå er det derimot noe spent i tausheten vår, i den langsomme og utålmodige måten vi går opp trappetrinnene, som den metallaktige lyden fra hjulene på koffertene slår imot.

Pamela åpner døren og hilser oss med en tett omfavnelser og sitt vakre smil som ikke engang sorgen kan overskygge. Etter en kort ordutveksling går vi gjennom kjøkkenet og dagligstuen, før vi beveger oss sakte inn på rommet. Det første blikket mitt registrerer er det enorme åpne vinduet, og branntrappen som går ned til gaten utenfor. Jeg gransker alt med et kort øyekast:

den stramt oppredde sengen, skrivepulten som er overstrødd av bøker, notatbøkene som ligger over hele nattbordet, den rutete jakken som er varsomt hengt over stolen. I noen sekunder sier vi ikke noe, foretar oss ikke noe, selv om et ras av følelser ryster oss innvendig. Camila åpner garderobeskapet, og vi ser sko som står på rekke og rad, gensere og T-skjorter som ligger pent sammenbrettet. Det er rommet til en som er ryddig, pertentlig, renslig. Mens vi forvirret utveksler korte setninger som skal virke effektive, fordeler vi rommet oss imellom for å gjøre jobben vi er her for å gjøre. Ingen gråter: Dersom en av oss begynte å gråte, ville alle blitt revet med av smerten.

Et øyeblikk føler jeg at vi skjender en privat, fremmed sfære, bare ved å være til stede; men jeg får også en fæl følelse av at vi befinner oss på en *scene*. Jeg lurer på hva som skjedde her de siste tjue minuttene Daniel var i live. Kan det være at han hadde en siste, engstelig, fortvilt, smertefull samtale med seg selv? Eller kanskje en hær av skygger formørket klarsynet hans?

Mens jeg kikker rundt i det nøkterne rommet, hvor hver gjenstand hadde en funksjon, en mening, husker jeg et dikt av Wislawa Szymborska som jeg i årevis leste sammen med studentene mine og som virker som om det ble skrevet for akkurat dette øyeblikket:

Ingen utvei? Men hva med døren?

Ingen utsikt? Hva med vinduet?

Brillene hans

lå i vinduskarmen.

Og en flue surret – som er, var ennå i live.

Dere tror kanskje avskjedsbrevet i det minste kunne fortelle oss noe.

Men hva om jeg sier at det ikke var noe brev –

og han hadde så mange venner, men vi fikk alle plass

i den tomme konvolutt som sto inntil et glass.

Jeg går gjennom notatbøkene, én for én. Innerst i hjertet mitt trygler jeg om at det må dukke opp en dagbok, en lapp med en personlig beskjed. Men alt jeg finner er kritiske essays eller forelesningsnotater, skrevet med små, tette og omhyggelige bokstaver. I sekken hans finner jeg det lille kortet jeg sendte ham for noen dager siden, sammen med en pengeseddel, hvor det står: *Kjøp deg noe du har lyst på. Glad i deg, mamma.* Camila åpner kommodeskuffene og tar ut T-skjorter og sokker. Inne i et par sokker finner hun en bunt med sammenrullede dollarsedler han har gjemt der så mulige innbruddstyver ikke skal finne dem. Da gjør mannen min, Rafael, oss oppmerksomme på noe han akkurat har funnet: klokken hans, lommeboken, iPod-en, mobiltelefonen ligger linet opp på skrivebordet. Øynene våre fylles av tårer.

Idet vi går ut derfra med fulle koffert, går døren til naboleiligheten opp, og to veldig skrale gamle kvinner, som åpenbart har stått og ventet på å høre oss ute i gangen, gir oss en blomsterbukett og et kort, og omfavner oss beveget.

I samme øyeblikk dukker et par med et barn opp i trappeavsatsen; de stanser opp, sjenerte. Er vi slektninger av studenten som tok livet sitt i går? De er også veldig lei seg. Kvinnen, en ung blondine med et vennlig ansikt, sier at hun var der da tragedien skjedde, og at hun hørte ham løpe. Datteren min Camila blir forbauset, kommer meg i forkjøpet: «Hørte du ham løpe? Hvor var du?» I leiligheten sin, i øverste etasje. Fra leiligheten hørte hun mange skritt oppe på taket. Da står alt endelig klart for oss: Det åpne vinduet, branntappen som går opp på taket av bygningen.

Daniel døde i New York lørdag 14. mai 2011, klokka ti over ett på formiddagen. Han hadde akkurat fylt tjuette år og hadde holdt på med en mastergrad ved Columbia University i ti måneder. Min eldste datter, Renata, ga meg beskjednen over telefon to timer senere, hun sa det med fem ord, det første uttalte hun nølende, fullt klar over sjokket hun kom til å forårsake i andre enden, og det var selvfølgelig, *mamma*. Med de andre fire ordene forklarte hun, uten omsvøp eller hvite løgner, det faktum, den enkle opplysningen at en vi elsket så uendelig høyt er borte for alltid, og kommer aldri mer til å se på oss eller smile til oss.

Når noe så tragisk og overraskende skjer, henviser språket oss til en virkelighet forstanden ikke kan forstå. Før jeg rekker å be datteren min om detaljer, å overgi meg til å undersøke mer, kommer det ord som nekter for det igjen og igjen, i et slags meningsløst lite raserianfall. Men kraften i det som har skjedd, er ubestridelig: «Daniel har tatt selvmord» betyr bare det, det henviser bare til én hendelse som er ugjenkallelig i tid og sted, og ingen kan endre på det med en metafor eller en annen måte å fortelle det på.

Daniel har tatt selvmord, gjentar jeg igjen og igjen i hodet mitt, og selv om jeg vet at tungen aldri kan vitne om det som er hinsides språket, insisterer jeg i dag på å forholde meg til disse ordene igjen, for å prøve å komme til bunns i dødsfallet hans, å røre i det stillestående vannet, ikke for å lete etter sannheten, for den finnes ikke, men for at ansiktene han hadde mens han levde, skal dukke opp igjen i det nølende gjenskinnet på den mørke overflaten.

Sønnen din er død, og du må pakke kofferten for å reise dit den døde kroppen hans venter på deg. Og du gjør det. Du får hjelp,

